

Forord

Dette er et forslag til emnekurs med tema "Samfunnsengasjement i Norges speiderforbund". Hensikten med dette dokumentet er å gi kursstaben den støtten de trenger for å gjennomføre emnekurset. Blant innholdet finnes bakgrunnsstoff for stabens arbeid, forslag til kjøreplan for kurset, tips og råd for gjennomføring og noe materiell til bruk på kurset.

Kursmanualen er forsøkt lagt opp i overensstemmelse med revisjonen av grunntreningen i NSF våren 2004.

Forslaget til kursmanual er laget som en del av min Trekløver Gilwell-oppgave, høsten 2003 og våren 2004. Takk til Jørn Steihaug som har vært min veileder underveis i arbeidet med oppgaven, og til Marte Schrøder, Nettverkskoordinator for samfunnsengasjement for verdifulle innspill til arbeidet.

Ås, 10. mai 2004
Solveig Sandvik

Innholdsfortegnelse

Forord.....	1
Innledning.....	3
Bakgrunn.....	3
Mål for kurset	3
Oppbygning av kurset.....	3
Modul 1 - Hva er samfunnsengasjement?	5
Hva	5
Hvorfor	5
Hvordan.....	5
Del I - Hva er et samfunn? Hva er engasjement?	6
Del II - Praktisk oppgave fra treningsprogrammet	13
Del III - Patruljeoppgaver	14
Modul 2: Speiding og samfunnsengasjement – et historisk perspektiv	15
Hva	15
Hvorfor	15
Hvordan.....	15
Modul 3 > speiding og samfunnsengasjement – et internasjonalt perspektiv	18
Hva	18
Hvorfor	18
Hvordan.....	18
Vedlegg 1 - Evaluering etter kurset (en eller flere moduler)	20
Vedlegg 2 - Steder å henvende seg.....	21
Vedlegg 3 - Tips til ramme og gjennomføring av kurset	21
Vedlegg 4 - Tilgjengelige ressurser og programaktiviteter	22
Vedlegg 5 - Kilder	22

Innledning

Bakgrunn

Samfunnsengasjement er et av tre satsingsområder for Norges speiderforbund (NSF) i perioden 2000-2006. Samfunnsengasjement er en av pilarene i NSF's treningsprogram, og det er - direkte og indirekte - en viktig del av NSF's verdigrunnlag:

- NSF's mål er å "utvikle medlemmene til selvstendige og ansvarsbevisste mennesker".
- Speiderloven, særlig paragraf 2, 7 og 10, sier at vi skal lære om andre og forsøke å påvirke menneskene rundt oss.
- I Speiderløftet lover vi å "hjelp andre".
- Gjennom valgpråket sier vi at vi er "alltid beredt"
- NSF's grunnregler § 1-5-3 sier at "forbundet søker å påvirke samfunnsutviklingen i samsvar med sitt ideologiske grunnlag og program".
- Som medlem av WAGGGS og WOSM er NSF medlem av verdensspeiderorganisasjoner som har et betydelig fokus på samfunnsengasjement.

Mål for kurset

- Starte en bevisstgjøring hos deltagerne omkring hvilken rolle vi som speidere spiller i samfunnet.
- Gjøre deltagerne tryggere på og mer motivert for å ta i bruk den delen av treningsprogrammet som fokuserer på samfunnsengasjement.
- Se NSF og det arbeidet som gjøres i Norge som den del av det arbeidet som gjøres globalt gjennom WAGGGS og WOSM.

Oppbygning av kurset

I revisjonen av grunntreninga som ble avsluttet våren 2004 er bl.a. følgende forutsetninger gitt:

- Treningsprogrammet skal stå sentralt i kursene
- Kursene skal være praktisk rettet
- Kursene skal være tilpasset NSF's ledelsesteorier
- Kursene skal tilfredsstillere behov fra ledere med forskjellig bakgrunn
- Kursene skal bygges opp av moduler for å kunne samle flere moduler i kurs med lengre varighet
- Grunntreningen skal – sammen med evt. supplerende tilbud på lokalt og regionalt nivå – gi deltakerne den nødvendige bakgrunn for å kunne fungere som ledere i enhet og gruppe, med spesiell vekt på følgende emner:
  - praktiske speiderferdigheter
  - Friluftsliv
  - NSF's treningsprogram
  - NSF's ledelsesfilosofi, med vekt på å fremme veiledning som ledelsesmetode
  - organisasjonens verdigrunnlag
  - organisasjonskunnskap

Sentralt i NSF's grunntrening står begrepet "Speidermetoden". Begrepet er hentet bl.a. fra WAGGGS og WOSM, og ble vedtatt som et begrep i NSF i 2003 av Speiderstyret.

Speidermetoden inneholder følgende elementer:

- Forpliktelse gjennom lov og løfte
- "Learning by doing"
- Bruk av patruljesystemet
- Friluftsliv
- Samfunnsengasjement
- Symbolikk, rammer og lek
- Progresjon i aktiviteter og ferdigheter
- Medbestemmelse og ansvar

Dette kurset er bygd opp av tre moduler som kan tilpasses og brukes sammen eller evt. hver for seg - som et emnekurs, eller som del av andre kurs i grunntreningen. Modul 2 og 3 bygger på modul 1.

For kursdeltagere med solid speiderbakgrunn og mye speidererfaring, kan modul 2 og 3 brukes frittstående, men deltagerne får trolig mer utbytte der de brukes sammen med modul 1. I den enkelte modul er det angitt målgruppe og mål for modulen.

Speidermetoden og bruk av treningsprogrammet står sentralt i kurset.

Det er viktig at innholdet i kurset ikke er statisk, men at kursmalen brukes og utvikles i forhold til aktuelle saker og situasjoner i samfunnet rundt oss.

Modul 1 - Hva er samfunnsengasjement?

Hva

I denne delen ser vi på begrepet Samfunnsengasjement, sett i lys av vår rolle som speidere. Hva er samfunn og hva er engasjement?

Hvorfor

Mål: Målet med denne modulen er bevisstgjøring på hva samfunnsengasjement er, og hva det betyr for oss som speidere. Det er også viktig å introdusere deltagerne for mulighetene som ligger i treningsprogrammet.

Målgruppe: Modulen passer både for de som har vært ledere en stund og har mye speidererfaring og ferske ledere med og uten mye speidererfaring, men er kanskje særlig beregnet på tidligere speidere som har hatt opphold i speiderarbeidet og foreldre og andre voksne uten speidererfaring. En god miks av ledere med ulik bakgrunn vil trolig gi mer fruktbare diskusjoner enn om gruppa er mer homogen.

Hvordan

Tidsbruk: 2-3 timer

Utstyr

Flippover og tusjer, post-it lapper. Finn fram plansjer el. med NSF's grunnregler § 1-5-1 (formålsparagrafen) og § 1-5-3 speiderloven og speiderløftet, slik at de står synlig og tilgjengelig under innledningen til del I. Kopier opp diskusjonsoppgavene slik at hver deltager kan få et ark. Samle opp aviser fra den siste uka/ evt. en lengre periode.

Antall deltagere

Ca 5- 25 deltagere.

Sted og omgivelser

Del I og III kan foregå innendørs eller utendørs. Innendørs trenger man et lokale med bord og stoler og en flippover, alternativt kan del I og III også gjennomføres utendørs, gjerne som en leirbålsprat, da gjerne med en flippover tilgjengelig, eller man kan trykke opp og dele ut sentrale tekster til deltagerne som stensiler eller små kort. Del II bør gjennomføres utendørs hvis mulig.

Forhåndsinformasjon

Deltagerne må ha fått beskjed om å ta med skrivesaker, og hvis kurset holdes utendørs; sitteunderlag, kopp og varmt tøy til å være ute i.

Ta med riksaviser og /eller lokalaviser. Husk i tillegg nødvendig utstyr for valgt oppgave fra treningsprogrammet.

Ha rikelig med te og kaffe (rettfærdig handlet sådan) og "noe å bite i", f.eks. frukt tilgjengelig.

Del deltagerne inn i patruljer, gjerne etter hvilken speiderbakgrunn de har. En veileder fra staben bør være sammen med hver patrulje under diskusjonsoppgavene.

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
15 min	Åpning	<ul style="list-style-type: none"> - Velkommen - Målsetning med kurset/ deltageres forventninger - Presentasjonsrunde 	
40-60 min	Del I:	<ul style="list-style-type: none"> - Hva er et samfunn? Hva er engasjement? - Innledning - Diskusjon 	
40-60min	Del II:	<ul style="list-style-type: none"> - Praktisk patruljeoppgave 	
20 min	Del III:	<ul style="list-style-type: none"> - Hva kan vi gjøre? 	
20 min	Avslutning	<ul style="list-style-type: none"> - Er mål og forventninger for kurset nådd? - Evalueringsskjema - Utdeling av kort med noe å tygge på videre - 	

Åpning

- Kursstaben ønsker velkommen.
- Presentasjon av målsetningene med kurset.

Tips Spør deltagerne om deres forventninger. La gjerne deltagerne skrive ned sine forventninger på postit-lapper som deretter samles inn, og tas fram igjen ved avslutninga av kurset. Målene for kurset kan f.eks være notert på en flip-over før kurset starter.

- Presentasjonsrunde

Tips Ta en enkel presentasjonsrunde med navn, gruppe, enhet/verv, - og kanskje en setning om en ting de er engasjert i/ brenner for. Eller: ta en rask bli-kjent-lek. Hvis det er mange deltagere og mange ikke kjenner hverandre fra før, kan alle begynne med å lage hver sin navnelapp som de bærer under kurset (gjern en kreativ en).

Del I - Hva er et samfunn? Hva er engasjement?

Innledning

Tips Diskusjonsoppgave I (se side 12) kan tas i plenum før innledningen for å komme igang med tenkingen. Staben bør ha en liten innledning/ ”snakkeøkt” omkring begrepene samfunn og engasjement. Bruk kort tid på innledningen / den teoretiske delen - ikke mer enn ti minutter. Forsøk å la innledningen være en dialog mellom stan og deltagere, ikke en monolog fra kursleder. Bruk mesteparten av tida på diskusjon i grupper og oppsummering i plenum. Ikke les opp teksten under som innledning til diskusjonen, men plukk ut momentene, tegn og forklar, still spørsmål, ta gjerne fram noen provoserende påstander for å få i gang diskusjonen.

Samfunn – enheter, forbindelser og rammer

Bakgrunnsstoff for staben/ innledning til diskusjon:

Et samfunn er bygd opp av en rekke enheter. Den minste enhet i et samfunn er det enkelte individ. Et eksempel er meg selv. Jeg er imidlertid ikke alene i et samfunn. Et samfunn består av flere grupper. Noen av disse gruppene er jeg en del av og kan derfor kalle dem mine grupper (se eksempler). Andre grupper er jeg ikke med i (se eksempler).

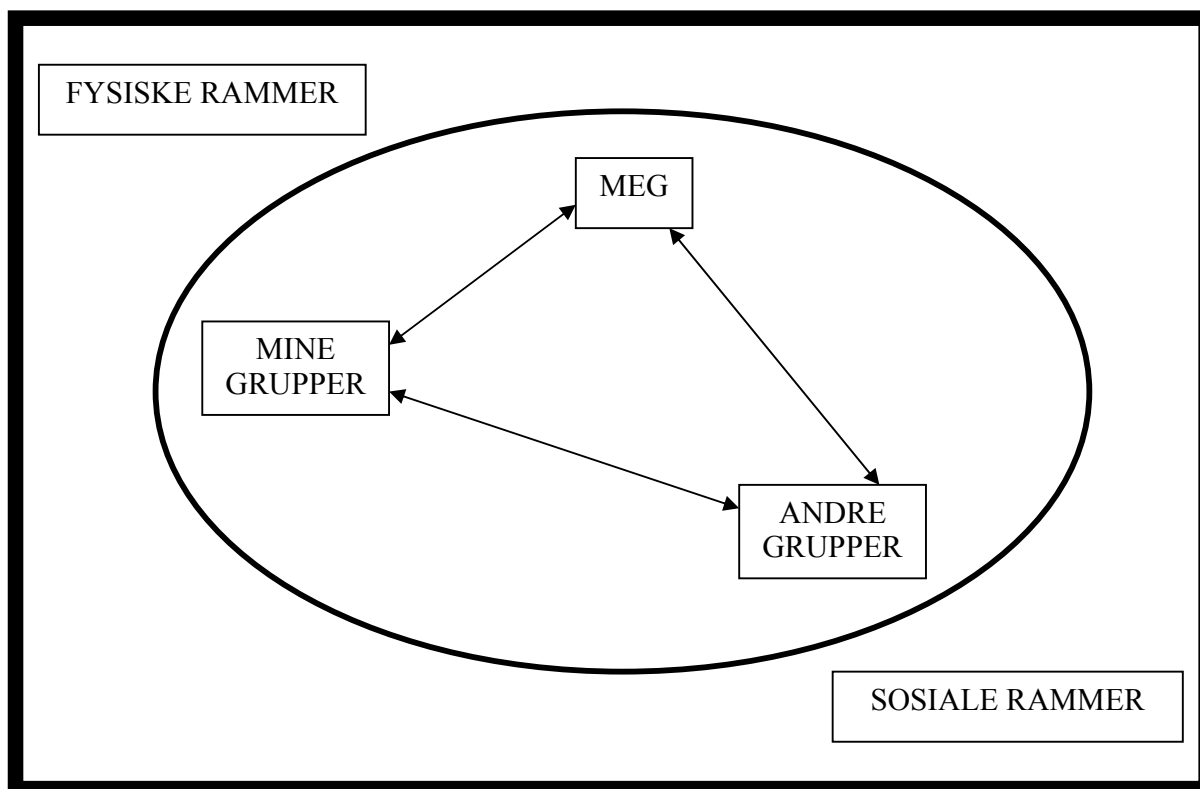
Mellom enhetene i et samfunn er det forbindelser. Disse forbindelsene er av ulik art (se eksempler).

Samhandling mellom enhetene påvirkes av ulike typer forutsetninger. En slik forutsetning er sosiale rammer (se eksempler). I noen tilfeller ser vi at de sosiale rammene ikke fungerer slik vi skulle ha ønsket, dette kan være diktatur, og brudd på lover og menneskerettigheter. Som speidere har vi en plikt til å si vår mening i slike saker. En annen forutsetning er fysiske rammer (se eksempler). Mennesker forurenses og ødelegger naturen, men uten naturen kan ikke menneskene leve. Derfor er det viktig at vi speidere tar vare på naturen og forteller andre om viktigheten av miljøvern.

Det er viktig å forstå at et samfunn består av en rekke enheter, forbindelsene mellom dem og rammene rundt dem, og ved å endre på en eller flere av faktorene vil en kunne endre på hele samfunnet.

<p>Eksempler Mine grupper familien min, skoleklassen, patruljen min, fotballaget mitt, naboene i gata og innbyggerne i Norge.</p>	<p>Eksempler Andre grupper Komite Speiding, parallellklassen, innbyggerne i nabobygda, motstanderne på håndballbanen, regjeringen og Stortinget.</p>
<p>Eksempler Sosiale rammer lover, regler, normer, holdninger, kultur og religion. Fysiske rammer vi er avhengig av luft, vann og mat for å leve, noen bor nærme hverandre mens andre bor langt fra hverandre. Naturen som ramme.</p>	<p>Eksempler Forbindelser direkte og indirekte, ønskede og uønskede, fysiske og psykiske. Vennskap, fiendskap, politiske forbindelser, økonomiske forbindelser, familierelasjoner</p>
<p>NB Et samfunn består av en rekke enheter, forbindelsene mellom dem og rammene rundt dem, og ved å endre på en eller flere av faktorene vil en kunne endre på hele samfunnet.</p>	

Tips Tegn opp denne figuren på en flip-over el.l når dere snakker om hva et samfunn er:

Engasjement

Tips

Finn fram plansjer el. med NSF's grunnregler § 1-5-1 (formålsparagrafen) og § 1-5-3 speiderloven og speiderløftet, slik at de står synlig og tilgjengelig når dere snakker om hva engasjement er.

Engasjement handler både om holdninger og handlinger.

Engasjement handler om å ha en bevissthet om, og et ønske om å forandre noe, og at dette ønsket blir omsatt i handling. Holdninger, kunnskap og ferdighet er viktig for å kunne omsette et ønske til handling. Treningsprogrammet er en hjelp for at speiderne skal tilegne seg kunnskap, ferdigheter og holdninger som kan hjelpe dem å omsette ønsker om forandring til handling.

Tips

Spør kursdeltagerne: nevnt forskjellige måter å vise engasjement på

Tips

Spør om noen av kursdeltagerne husker temaåret i 1995, "Holdninger utvikles gjennom handlinger". Snakk om forholdet mellom holdninger og handlinger

I Norges speiderforbunds formålsparagraf framkommer det tydelig et engasjement: Å legge grunnlaget hos den enkelte for egen konstruktiv tenking ved å gjøre dem til "selvstendige og ansvarsbevisste mennesker". Blant annet begynner vi tidlig å påvirke våre medlemmer til å lære samarbeid med andre gjennom patruljesystemet, ta del i viktige avgjørelser i patruljen og troppen, gjennom førerpatruljen og deltakelse på gruppe- og kretsting og ta vare på seg selv og

bli selvhjulpne og selvstendige gjennom bruk av friluftsliv som metode. Dette er på mange måter et "usynlig samfunnsengasjement", - det er ikke ting som umiddelbart synes, - verken for oss selv eller samfunnet rundt oss, men dette at vi utvikler selvstendige og ansvarsbevisste mennesker er kanskje vårt viktigste bidrag til samfunnet rundt oss?

Å være speiderleder er å engasjere seg og bruke tid og krefter for at barn og unge i nærmiljøet vårt skal få muligheten til å være speidere, å oppleve speiding og over tid å utvikles til selvstendige og ansvarsbevisste mennesker. Det er i seg selv et viktig engasjement.

Spør kursdeltagerne: hvorfor er du speiderleder? Fordi det er morsomt? Fordi du ønsker at dagens barn og unge skal få samme muligheten som du hadde som speider til opplevelser og læring?

NB

Å utvikle selvstendige og ansvarsbevisste mennesker er et av våre viktige bidrag til samfunnet, i Norge og i verden.

Når vi er speiderledere gjør vi et viktig arbeid blant barn og unge, det er en positiv faktor og gjør en forskjell for barn og unge i lokalmiljøet vårt.

Det vi lover i speiderløftet - etter best evne å hjelpe andre -, og det NSF's grunnregler § 1-5-3 sier om at NSF arbeider for å påvirke samfunnet rundt oss, - er eksempler på et ønske og en målsetning om å handle, - å omsette holdninger til handlinger. Engasjement innebærer å gå fra et ønske om forandring til å gjøre noe aktivt for å fremme denne forandringen.

På dette feltet er det kanskje ikke alltid så synlig hva vi som speidere og organisasjon gjør. Det synes når vi har speideraksjonen eller andre konkrete tiltak, - men synes det ellers? På speidertingene i 2000 og 2002 ble det vedtatt at vi har lov til å bruke speiderskjorta (og slik vise oss som speidere og gruppe) i demonstrasjonstog. Vi har lov til å vise at vi står for noe! – Men hvor ofte gjør vi det? Andre måter å markere standpunkter på er kanskje vel så viktige som det å gå i demonstrasjonstog? Handlinger er ofte mer virkingsfulle enn ord også når vi vil markere hva vi står for. Hva er mest virkingsfullt, - skrive et leserinnlegg i lokalavisen om f.eks. at vi burde bli flinkere til å besøke ensomme mennesker i bygda/ byen, eller å ta initiativ til eller melde seg til en besøkstjeneste?

Tips

Spør kursdeltagerne: Hvorfor engasjerer vi oss ikke mer i samfunnet rundt oss? Har vi det så godt i Norge at vi ikke ser noen saker som er verd å engasjere seg i?

Hva skal til for at vi skal engasjere oss? På hvilke måter kan vi vise vårt engasjement?

NB

Engasjement er et ønske om å forandre noe, som uttrykkes i en aktiv handling. Holdninger, kunnskap og ferdighet er viktig for å kunne omsette et ønske til handling.

Ta fram og syng noen "gode gamle" speidersanger som tar opp disse temaene, f.eks "Når dagen begynner en knute jeg gjør" og "Da jeg fylte mitt ellevte år"

Diskusjonsoppgaver

Tips Diskusjonene kan foregå i patruljer eller i plenum, avhengig av hvor mange kursdeltagere man er. Særlig i oppgave II kan det være hensiktsmessig å be de ulike patruljene fokusere på hver sin del av tekstene eller hvert sitt tema, ellers kan diskusjonene bli svært lange og omfattende. Prioriter oppgave I og II dersom dere får lite tid.

Oppgave I

Tips Oppgave I kan gjerne brukes som en del av innledningen i del I, før staben innleder kort om begrepene samfunn og engasjement. Denne oppgaven kan f.eks løses ved at deltagerne får utdelt 2-4 post-it-lapper hver og skal notere sine tanker om oppgaven på denne. Etter 3-5 minutter tenketid skal hver og en si høyt hva man har skrevet på lappen, og samtidig klistre denne opp på flipoveren hvor oppgaveteksten er formulert.

Ref. NSF's formålsparagraf:

Hvorfor skal vi utvikle medlemmene våre til selvstendige og ansvarsbevisste mennesker?
Hvorfor skal vi utvikle medlemmene våre til selvstendige og ansvarsbevisste mennesker?

Momenter til diskusjonen:

- Formålsparagrafen sier noe om hva vi skal gjøre, og hvordan, men ikke noe om hvorfor. Burde den ha gjort det? Sammenlign med WAGGGS sin formålsparagraf, som både sier noe om hva, hvordan og hvorfor, nemlig "for å skape en bedre verden".
- Hvorfor er det en viktig oppgave for NSF å utvikle selvstendige og ansvarsbevisste mennesker? Hva er det vi har å bidra med som f. eks skolen eller en idrettsklubb ikke har?

Oppgave II

Diskuter begrepet "**Samfunnsengasjement i NSF**" med utgangspunkt i tekstene under (side 14). Legg særlig vekt på setningene der skriften er uthevet.

Tips Side 14 kan kopieres og deles ut til deltagerne. Velg gjerne ut noen av momentene og fokuser på dem i stedet for å prøve å komme inn på alle sammen. Oppgaven egner seg godt til diskusjon i patruljer. En veileder fra staben bør delta i hver patrulje og ha momenter til diskusjonene (se under) tilgjengelig.

Momenter til diskusjonen:

- Hva er det vi i NSF er flinkest til når det gjelder samfunnsengasjement? Programaktiviteter? Aksjoner? Holdningsskapende arbeid?
- Hva er samfunnsengasjement uten engasjement? Samfunnskunnskap?

- Hva er samfunnsengasjement uten kunnskap om samfunnet? Engasjement for hva da?
- Utvikler vi selvstendige og ansvarsbevisste mennesker i NSF?
- Hvordan kan vi sikre at speidingen i gruppene utvikler selvstendige og ansvarsbevisste mennesker?
- Har vi et godt demokrati i NSF? I alle ledd? Hvordan kan vi sikre demokratiet i gruppene?
- Hva kan vi gjøre for å bedre demokratiet innad i NSF?
- Hva kan vi bidra med for å bedre demokratiet i Norge? I andre land?
- Hvilke områder i samfunnet ønsker vi å påvirke i tråd med vårt ideologiske grunnlag og program? Hvordan kan vi gjøre det?
- Hvorfor er vi så lite fokusert på speiderløftets andre ledd; "hjelp andre" - kan det være fordi vi som regel begynner å diskutere det første leddet, og så stopper diskusjonen der, og vi kommer ikke videre?
- Hvordan kan vi bli flinkere til å hjelpe andre? Hva kan vi hjelpe andre med? Konkrete handlinger? Aktivt å markere standpunkt i aktuelle saker?

Oppgave III

Noen påstander:

Mye av det arbeidet som gjøres innen NSF er det vi vil kalle samfunnsengasjement. Dette blir ikke alltid tydeliggjort da disse aktivitetene tradisjonelt har fått en annen "merkelapp". Eksempel på dette er miljøvern, ledertrening, demokratitrening (gruppe- og kretsting), internasjonalt engasjement og en rekke frittstående enkelttiltak som speideraksjonen og Vær beredt-aksjonen.

- kan det å fjerne eller endre "merkelappene" på en del av våre tradisjonelle aktiviteter bevisstgjøre oss som speidere på hvilken rolle vi har i forhold til samfunnet og hvilke samfunnsmessige aspekter speiding har?
- Er det et poeng å "bygge ned" skillene mellom de ulike "båsene" eller "merkelappene" vi ofte setter på de ulike sider av speiding?

Diskuter begrepet "**Samfunnsengasjement i NSF**" med utgangspunkt i tekstene under. Legg særlig vekt på setningene der skriften er uthevet.

Fra Baden Powells siste budskap til speiderne, 1941:

"I believe that God put us in this jolly world to be happy and enjoy life. Happiness does not come from being rich, nor merely from being successful in your career, nor by self indulgence... Nature study will show you how full of beautiful and wonderful things God has made the world for you to enjoy. Be contented with what you have got and make the best of it. Look on the bright side of things instead of the gloomy one. **But the real way to get happiness is by giving out happiness to other people. Try and leave this world a little better than you found it and when your turn comes to die, you can die happy in feeling that, at any rate, you have not wasted your time but have done your best. Be Prepared...**"

Fra NSF's grunnregler, sist revidert på speidertinget i 2003:

§ 1-5-1 Norges speiderforbunds mål er å **utvikle medlemmene til selvstendige og ansvarsbevisst mennesker** ved

- a) å tilby dem et treningsprogram med vekt på friluftsliv, samfunnsengasjement, internasjonal forståelse og opplevelse av speideridealene,
- b) å gi dem medbestemmelse og ansvar
- c) å hjelpe dem til en kristen tro

Medlemmer som tilhører en annen religion, utvikler sin tro innen dette religionssamfunn.

§ 1-5-3 **Forbundet vil gi medlemmene trening i demokrati og søker å utvikle demokratiet innen organisasjonen så vel som i samfunnet for øvrig. Forbundet søker å påvirke samfunnsutviklingen i samsvar med sitt ideologiske grunnlag og program.**

Speiderarbeidet skal gi den enkelte speider forståelse av samfunnets organer og struktur, og utvikle ansvar for det samfunn hun eller han lever i. Speiderarbeidet vil oppdra medlemmene til selvstendig vurdering, personlig engasjement og likestilling mellom kjønnene.

Speiderløftet:

Jeg lover **etter beste evne**

å tjene Gud,

hjelpe andre

og leve etter speiderloven

Del II - Praktisk oppgave fra treningsprogrammet

NB

Målet med denne delen av kurset er å prøve ut aktiviteter fra treningsprogrammet, vise hvordan disse er laget for å nå de ulike målene som er beskrevet i treningsprogrammet og vise hvordan slike aktiviteter kan brukes til å skape kunnskap og holdninger som kan gi grunnlag for aktiv handling.

Tips

Her står staben fritt til å velge en oppgave som synes relevant i sammenhengen, som passer vær- og føreforhold og deltagernes bakgrunn.

Velg gjerne et aktualitetsprosjekt, eller staben kan selv lage en oppgave ut fra aktuell dagssituasjon.

Vær nøye med å presisere speiderbasens oppbygning; at flere ulike aktiviteter kan brukes til nå samme mål. Snakk om viktigheten av å kommunisere målene med aktiviteten.

Vær også nøye med å poengtere sammenhengen mellom holdninger og handlinger ved gjennomføring av oppgaven.

Noen forslag:

- S-4: Mål: Bli kjent med hvordan mennesket er med på å påvirke balansen i naturen, og gjør noe for at balansen opprettholdes.
F.eks. småspeideraktiviteten "Kollage", stifinneraktiviteten "elektrisitet" eller roveraktiviteten "bærekraftig utvikling"

Tips

Sett av tid etter at aktiviteten er gjennomført til å diskutere i plenum/ patruljer: Hvordan er denne aktiviteten med å nå målet som er satt for den? Hva kan vi gjøre for at vi skal komme enda nærmere målet? Kunne vi brukt en annen aktivitet til å nå samme mål? (og hvis det dukker opp noen gode ideer: send dem inn til speiderbasen!)

Del III - Patruljeoppgaver

Let gjennom siste ukes aviser (riksaviser og/ eller lokalaviser).

- Hvilke aktuelle saker kunne/ burde NSF/ min speidergruppe engasjert seg i?
- Hvor burde vi markert et tydelig standpunkt? (og er det noen steder eller måter å markere dette på som ville vært naturlige?)
- Er det noe konkret vi kunne gjort?
- Hvilke saker er det ikke naturlig at vi som speidere/organisasjon engasjerer oss i?

Avslutning

- Er mål og forventninger for kurset nådd?
Oppsummering i plenum. Ta fram igjen de forventningene deltagerne nevnte ved kursstart, og se om forventningene er oppfylt. Hvis forventningene ikke er oppfylt, ta en liten runde på hva som kunne vært gjort annerledes.
- Evalueringsskjema (se side 23)
Evalueringen kan gjøres i plenum, i grupper eller individuelt (anonymt eller med navn). Hvis ønskelig kan staben samle inn evalueringsskjemaene, og evt. bruke dem i sin egen evaluering av kurset.
- Evt. utdeling av kort med noe å tygge på videre.
En god anledning til å dele ut noen Baden Powell- sitater eller andre ting å tygge på videre.

Modul 2: Speiding og samfunnsengasjement – et historisk perspektiv

---

Hva

I denne delen ser vi på Speiding og samfunnsengasjement i et historisk perspektiv. Hvilke tradisjoner har vi med oss fra tidligere arbeid i gruppe, krets og forbund. Arbeidet Norsk Speidergutt-forbund (NSF) og Norges Speiderpikeforbund (NSPF) med Samfunnsengasjement på samme måte?

Hvorfor

Mål: Målet med denne modulen er bevisstgjøring på samfunnsengasjementet plass i speiding historisk sett, både fra Baden Powells utgangspunkt, og historisk i Norge.

Målgruppe: Modulen passer både for de som har vært ledere en stund og har mye speidererfaring og ferske ledere med og uten mye speidererfaring. Modulen bygger på modul 1, og bør sees i sammenheng med denne, men kan evt. brukes frittstående eller sammen med modul 3 når kursdeltagerne har mye speidererfaring.

Hvordan

Tidsbruk: 1- 1,5 timer

Forberedelser

Antall deltagere:

Ca 5- 25 deltagere.

Sted og omgivelser:

Denne modulen kan foregå innendørs eller utendørs. Man trenger et lokale med bord og stoler og en flipover, alternativt kan modulen også gjennomføres som en leirbålsprat, da gjerne med en flipover tilgjengelig. Gjennomføring utendørs setter noen begrensninger for hvordan oppgavene løses.

Forhåndsinformasjon:

Deltagerne må ha fått beskjed om å ta med skrivesaker, evt. sitteunderlag, kopp og varmt tøy til å være ute i hvis modulen gjennomføres utendørs.

Utstyr:

Flipover og tusjer, post-it lapper. Evt. Gråpapir, saks, lim, tusjer og fargestifter til å lage veggavis.

Staben bør på forhånd ha funnet fram bøker, hefter, blader og andre aktuelle kilder til kunnskap om speideres engasjement i den aktuelle perioden, og om Agenda 21 og Gro Harlem Brundtlands miljøengasjement på 1980- og 90-tallet.

Dele deltagerne inn i patruljer, gjerne etter hvilken speiderbakgrunn de har. En veileder fra staben bør være sammen med hver patrulje under arbeid med oppgavene.

Gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
15 min	Åpning	<ul style="list-style-type: none"> - Velkommen - Målsetning med kurset/ deltageres forventninger - Presentasjonsrunde 	
10 min	Innledning	-	
30–60 min	Oppgaver	-	
15 min	Avslutning	<ul style="list-style-type: none"> - Er mål og forventninger for kurset nådd? - Evalueringsskjema - Utdeling av kort med noe å tygge på videre 	

Åpning

Se modul 1

Innledning til tema

Dersom denne modulen tas separat bør man innlede til temaet f.eks. ved å ta fram Baden Powells siste hilsen til speiderne (se s. 14), lese denne sammen og snakke sammen i plenum om hva dette betyr.

Oppgave I

Finn ut hvilke saker den lokale gruppa/ kretsen/ Norsk Speidergutt-forbund (NSF) og Norges Speiderpikeforbund (NSPF) var engasjert i for noen tiår siden (velg et tiår; f.eks. 40-tallet, 50-tallet, 60-tallet eller 70-tallet). Lag f.eks. ei veggavis som kan henge på speiderhuset.

Tips En litt mer spesifikk oppgave kan en få ved f.eks å se nærmere på hva Norske speidere gjorde rett før, under og rett etter andre verdenskrig.

Tips Her bør staben ha gjort et godt forarbeid med å finne fram stoff, f.eks gamle nummer av Speidern, lokalhistorisk litteratur, hefter utgitt av Norsk Speidermuseum el.l

Tips En annen innfallsvinkel til denne oppgaven kan være å invitere en eller flere speidere som var aktivt med som leder eller speider det aktuelle tiåret, og be vedkommende fortelle om hva somopptok speiderne da han eller hun var med. Still spørsmål og oppsummer svarene.

Tips

En tredje vinkling kan være å lete i speidersangboka etter ”gamle speidersanger” som handler om samfunnsengasjement. Hvem skrev disse sangene? Når ble de skrevet? I hvilke anledninger tror dere at de ble sunget? Hvilken funksjon har de fylt? Er noen av disse sangene i aktiv bruk i dag? Hvorfor? Hvorfor ikke? Noen eksempler å begynne med er ”Når dagen begynner en knute jeg gjør” og ”Da jeg fylte mitt ellefte år”.

Momenter til diskusjonen:

- Er noen av disse sakene fortsatt aktuelle i dag?
- Hvilke saker er preget av datidens samfunn og politikk, og hvilke er uavhengig av tid og sted?
- Er det noen forskjell mellom de ulike forbundene (var NSPF mer engasjert/ engasjert på en annen måte enn NSF)?

Oppgave II

Se på Baden Powells siste budskap til speiderne fra 1941 (side 14).

Hva er det han snakker om her?

Sammenlign med hva Gro Harlem Brundtland sa om ”bærekraftig utvikling” nesten 50år seinere, og hva Lokal Agenda 21 sier om bærekraftig utvikling.

Tips

Staben bør på forhånd ta funnet fram stoff om Agenda 21 og om Gro Harlem Brundtlands miljøengasjement på 1980- og 90-tallet). Eventuelt kan deltagerne ha fått som forhåndsoppgave før kurset å finne fram stoff om dette.

Avslutning

Se modul 1

Fagstoff

Modul 3 > speiding og samfunnsengasjement – et internasjonalt perspektiv

---

Hva

I denne modulen ser vi på speiding og samfunnsengasjement i et internasjonalt perspektiv. Vi diskuterer blant annet norske speideres forhold til samfunnsengasjement, i forhold til samfunnsengasjementet som blir "gjort" av speidere i andre land.

Hvorfor

Mål: Målet med denne modulen er bevisstgjøring på samfunnsengasjementets plass i speiding internasjonalt, med fokus på dagens situasjon. Modulen bygger på modul 1

Målgruppe: Modulen passer både for de som har vært ledere en stund og har mye speidererfaring og ferske ledere med og uten mye speidererfaring. Modulen bygger på modul 1, men kan evt. brukes frittstående eller sammen med modul 2 når kursdeltagerne har mye speidererfaring.

Hvordan

Tidsbruk: 1-1,5 timer

Antall deltagere

Ca 5- 25 deltagere.

Sted og omgivelser

Denne modulen kan foregå innendørs eller utendørs. Man trenger et lokale med bord og stoler og evt. en flipover, alternativt kan modulen også gjennomføres utendørs, som en leirbålsprat. Et lokale med tilgang til Internett gir muligheter til å bruke WAGGGS og WOSM sine nettsider aktivt. Det kan være en fordel.

Forhåndsinformasjon

Deltagerne må ha fått beskjed om å ta med skrivesaker, evt. sitteunderlag, kopp og varmt tøy til å være ute i dersom modulen foregår utendørs.

Utstyr

Flippover og tusjer, post-it lapper. Husk varm kaffe hvis kurset holdes utendørs. Datamaskiner med Internett-tilgang gir flere muligheter til å søke aktuell informasjon om WAGGGS og WOSM på stedet, og er en stor fordel. Har man ikke tilgang på slikt utstyr, vil det kreve mer forarbeid av staben i forhold til å finne fram og evt. kopiere opp aktuell informasjon.

Dele deltagerne inn i patruljer, gjerne etter hvilken speiderbakgrunn de har. En veileder fra staben bør være sammen med hver patrulje under diskusjonsoppgavene.

Gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
15 min	Åpning	<ul style="list-style-type: none"> - Velkommen - Målsetning med kurset/ deltageres forventninger - Presentasjonsrunde 	
10 min	Innledning	-	
30–60 min	Oppgaver	-	
15 min	Avslutning	<ul style="list-style-type: none"> - Er mål og forventninger for kurset nådd? - Evalueringsskjema - Utdeling av kort med noe å tygge på videre 	

Åpning

Se modul 1

Innledning

Dersom denne modulen tas separat bør man innlede til temaet f.eks ved å sitere WAGGGS og WOSM sine formålsparagrafer og å gi noen tall og stikkord for status for speiding i verden per i dag.

Tips Staben bør gi en kort innledning før man går over til diskusjonsoppgaven. Oppdatert informasjon finnes på WAGGGS og WOSM sine hjemmesider på Internett. Gi gjerne også eksempler på prosjekter i regi av WAGGGS og WOSM som er dagsaktuelle.

Del ut eller la evt. deltagerne selv lete opp på Internett oppdatert informasjon om ett eller flere av WAGGGS og WOSM sine pågående prosjekter.

Diskusjonsoppgave

- Hva tror du ”mannen i gata” i Norge forbinder med speiding?
- Hva tror du ”mannen i gata” i Kenya eller Lesotho forbinder med speiding?
- Hvorfor tror du at speiderbevegelsen flere ganger har blitt foreslått som kandidat til Nobels Fredspris?

Momenter til diskusjonen:

- Friluftsliv som norsk fenomen
- WAGGGS og WOSM sin kontakt med FN

Tips Hver patrulje skriver en liste over ting de tror ”mannen i gata” forbinder med speiding i de respektive land, før en går over til diskusjon i plenum.

Avslutning

Se modul 1

Fagstoff

Vedlegg 1 - Evaluering etter kurset (en eller flere moduler)

- Dette har jeg lært om speiding som jeg ikke visste fra før:

- Ting som har provosert meg:

- Nye perspektiver for mitt arbeid som leder:

- Ting jeg vil gripe tak i min egen enhet/ gruppe:

- Vil det jeg har lært på kurset ha noen konsekvenser for mitt daglige speiderarbeid?

Vedlegg 2 - Steder å henvende seg

NSFs internasjonale kontakt på Forbundskontoret

- Et sted å henvende seg hvis du ønsker informasjon om hvilke internasjonale prosjekter NSF er involvert i
- Et sted å henvende seg hvis du ønsker informasjon om aktuelle saker og prosjekter i regi av WAGGGS og WOSM.

NSFs nettverk for Samfunnsengasjement

- Et sted å henvende seg hvis du ønsker tips og hjelp til hvordan samfunnsengasjement kan bli et mer tydelig satsningsfelt din gruppe.
- Et sted å henvende seg hvis du vil bidra med ditt engasjement og dine erfaringer.
- Et sted å henvende seg hvis du ønsker å være med i aktuelle nasjonale og internasjonale prosjekter.

Vedlegg 3 - Tips til ramme og gjennomføring av kurset

- Alle deltagere blir bedt om å reise mest mulig miljøvennlig til kurset; gå, sykle, ta tog eller buss. Premiering av god innsats.
- Servering av rettferdig handlet mat, (kanskje særlig kaffe?)
se <http://www.maxhavelaar.no/>

Vedlegg 4 - Tilgjengelige ressurser og programaktiviteter

- Speiderbasen: www.speiderbasen.no
- "Samfunnsengasjement- et tipshefte", laget til 2001 Urban
- "Miljøvern i speiderarbeidet –tips til miljøaktiviteter i speiderarbeidet" utgitt av Norges Speiderforbund, Norges KFUK-Speidere og Norges KFUM-speidere 2000.
- "Fredsdagen – et tipshefte fir enhetsledere" Norges speiderforbund 1994
- "Tipshefte Norge-Ukrainamerket" Utgitt av Norge speiderforbund og Norges KFUK-Speidere 2001
- "Holdninger utvikles gjennom handlinger", tipshefte for temaåret 1995. Norges speiderforbund 1995
- A.S.S.I.S.T, aktiviteter og tips fra Scout 2001 i Sverige
<http://www.ssf.scout.se/upload/files/assist.pdf>
- <http://www.gronnhverdag.no/>
- <http://www.maxhavelaar.no/>
- <http://www.wagggsworld.org/>
- <http://www.scout.org/>

Vedlegg 5 - Kilder

- Notat til Komité Speiding av 1.april 2003 "Begrepet samfunnsengasjement" v/ Solveig Sandvik, Håvard Austvik, Marte Schrøder
- Svenska Scutförbundets "Plattform för samhällsengagemang"
<http://www.ssf.scout.se/o.o.i.s/443>
- Baden- Powell: "Speiding"
- Emnekurset "Vårt flerkulturelle samfunn", utarbeidet i forbindelse med Vitamin nittito, Norges speiderforbund 1992
- A.S.S.I.S.T <http://www.ssf.scout.se/upload/files/assist.pdf>
- "Speidermetoden", NSF 2004
- "Velkommen leder!" NSF 2004